

Hoofdstuk 10

**CLB, school, leerling
en ouders als team**

**Vragenlijsten als basis voor
diagnostiek en handelingsplan**

10. CLB, school, leerling en ouders als team - Vragenlijsten als basis voor diagnostiek en handelingsplan

INHOUD

<i>Inleiding</i>	219
<i>Vragenlijst 1 - algemeen/leerkracht basisonderwijs</i>	221
<i>Vragenlijst 2 - algemeen/klastitularis secundair onderwijs</i>	223
<i>Vragenlijst 3 - algemeen/vakleerkracht secundair onderwijs</i>	225
<i>Vragenlijst 4 - algemeen/ouders en zorg- of leerlingbegeleider</i>	227
<i>Vragenlijst 5 - specifiek/leerkrachten taalvakken</i>	229
<i>Vragenlijst 6 - specifiek/leerkrachten wiskunde en wetenschappelijke vakken</i>	231
<i>Vragenlijst 7 - specifiek/leerkrachten zaakvakken</i>	233
<i>Suggesties voor een handelingsplan</i>	235

INLEIDING

Vragenlijsten voor ouders en leerkrachten kunnen een duidelijker beeld geven van het probleem. Als er verschillende problemen gemeld worden, is het zeker zinvol om het CLB om een onderzoek te vragen. Op basis van de gegevens uit de vragenlijsten kan de CLB-medewerker veel gericht onderzoek doen.

De ingevulde vragenlijsten kunnen een leidraad zijn bij een bespreking, MDO, klassenraad of oudercontact. Bij het opstellen van een handelingsplan of contract kan men gebruik maken van de lijst met suggesties

Basisonderwijs

Voor de klasleerkracht is er 'vragenlijst 1 - algemeen/leerkracht'. Met 'vragenlijst 5 - specifiek/taalvakken' krijgt de leerkracht een beeld van de problemen van de leerling op het gebied van lezen en taal.

De zorgbegeleider kan samen met de klasleerkracht 'vragenlijst 4 – algemeen /ouders en zorg- of leerlingbegeleider' invullen. Het is aan te raden om ook de ouders vragenlijst 4 te laten invullen.

Secundair onderwijs

De klastitularis kan werken met 'vragenlijst 2 - algemeen/klastitularis' en 'vragenlijst 3 - algemeen vakleerkracht'.

Elke vakleerkracht vult naast 'vragenlijst 3 - algemeen vakleerkracht' ook een specifieke vragenlijst (lijst 5, 6 of 7) voor zijn of haar vak in.

Gebaseerd op:

Cooreman A. (2001). Goedbegaafde leerlingen en leerstoornissen - Hoe herkennen? © *Eureka* Onderwijs. (2001). Project 'Eerste hulp bij leerstoornissen' - vzw Die-'s-lekti-kus

Walgraeve T. Jongeren met leerstoornissen op school. Stappenplan en instrumentarium. Vrij CLB regio Gent - Trefpunt Leren en studeren

VRAGENLIJST 1 – ALGEMEEN/LEERKRACHT BASISONDERWIJS

Naam van de leerling:

Klas:

Naam van de klasleerkracht:

Datum:

Zit de leerling op leeftijd:

0 ja

0 nee:

0 voorsprong

0 aantal jaren achterstand ... 0 gedubbelde leerjaren:

0 reden:

Spreekt de leerling thuis een andere taal?

0 nee

0 ja - welke? moedertaal

vadertaal

Beheerst moeder het Nederlands?

0 mondeling 0 schriftelijk

Beheerst vader het Nederlands?

0 mondeling 0 schriftelijk

Problemen gemeld door de ouders

0 specifiek voor talen

0 taal 0 Frans

0 specifiek voor rekenen

0 andere:

Problemen gemeld door klasleerkracht vorig leerjaar

0 specifiek voor talen

0 taal 0 Frans

0 specifiek voor rekenen

0 andere:

Leerlingvolgsysteem

0 heeft opvallende achterstanden bij 0 lezen 0 spelling 0 rekenen 0 structuur

0 andere:

Agenda

0 snel invullen lukt niet

0 correct invullen lukt niet

0 volledig invullen lukt niet

Huistaken

- 0 huistaken zijn van een betere kwaliteit dan het werk in de klas
- 0 huistaken worden meestal niet op tijd ingeleverd
- 0 kan zich niet organiseren: vergeet allerlei zaken, boekentas is een chaos, ...

Lessen

- 0 lijkt niet of weinig te studeren
- 0 heeft geen studiemethode
- 0 heeft weinig zelfcontrole

(Werk)houding

- 0 is gemotiveerd maar behaalt toch zwakke resultaten
 - 0 stelt vragen die wijzen op verwarring
 - 0 stelt vragen die wijzen op faalangst, onzekerheid
 - 0 stelt vragen die wijzen op goed inzicht, toch heel zwakke en/of wisselende resultaten
 - 0 valt op door storend gedrag
 - 0 impulsief gedrag
 - 0 snel afgeleid
 - 0 prult veel
 - 0 te snel
 - 0 te traag
 - 0 lijkt onvoldoende gemotiveerd
- Geef ook aan wat volgens jou de oorzaak van bepaalde gedragingen kan zijn.

Inzicht en begrip

- 0 geeft sterke indruk tijdens de les, doch zwakke resultaten
- 0 begrijpt de leerstof niet
- 0 onderscheidt geen hoofd- en bijzaken

Voorstellen tot interventie

- Wat moet er volgens jou gebeuren en door wie?
- Wat ondernam je al om deze leerling te ondersteunen? Wat was het resultaat?
- Bracht je de ouders en/of de leerling op de hoogte van je zorgen?

VRAGENLIJST 2 – ALGEMEEN/KLASTITULARIS SECUNDAIR ONDERWIJS

Naam van de leerling:

Klas:

Naam van de klastitularis:

Datum:

Zit de leerling op leeftijd:

ja

nee:

voorsprong

aantal jaren achterstand gedubbelde leerjaren:

reden:

Spreekt de leerling thuis een andere taal?

nee

ja - welke? moedertaal

vadertaal

Beheerst moeder het Nederlands?

mondeling schriftelijk

Beheerst vader het Nederlands?

mondeling schriftelijk

Problemen gemeld door de ouders

specifiek voor talen

Nederlands Frans Engels Duits

specifiek voor wiskunde

andere:

Problemen gemeld door de school (klastitularis, vakleerkracht)

specifiek voor talen

Nederlands Frans Engels Duits

specifiek voor wiskunde

andere:

Problemen gemeld door de leerling

specifiek voor talen

Nederlands Frans Engels Duits

specifiek voor wiskunde

andere:

Voorstellen tot interventie

- Wat moet er volgens jou gebeuren en door wie?
- Wat ondernam je al om deze leerling te ondersteunen? Wat was het resultaat?
- Bracht je de ouders en/of de leerling op de hoogte van je zorgen?

VRAGENLIJST 3 – ALGEMEEN/VAKLEERKRACHT SECUNDAIR ONDERWIJS

Naam van de leerling:

Klas:

Naam van de leerkracht:

Datum:

Basisvaardigheden

0 heeft opvallende achterstanden bij 0 lezen 0 spelling 0 rekenen 0 structuur

0 interpreteert vragen verkeerd

0 vergeet (delen van) vragen te beantwoorden

Agenda

0 snel invullen lukt niet

0 correct invullen lukt niet

0 volledig invullen lukt niet

Huistaken

0 huistaken zijn van een betere kwaliteit dan het werk in de klas

0 huistaken worden meestal niet op tijd ingeleverd

0 kan zich niet organiseren: vergeet allerlei zaken, boekentas is een chaos, ...

Lessen

0 lijkt niet of weinig te studeren

0 heeft geen studiemethode

0 heeft weinig zelfcontrole

(Werk)houding

0 is gemotiveerd maar behaalt toch zwakke resultaten

0 stelt vragen die wijzen op verwarring

0 stelt vragen die wijzen op faalangst, onzekerheid

0 stelt vragen die wijzen goed inzicht, toch heel zwakke en/of wisselende
resultaten

0 valt op door storend gedrag

0 impulsief gedrag

0 snel afgeleid

0 prult veel

0 te snel

0 te traag

0 lijkt onvoldoende gemotiveerd

Geef ook aan wat volgens jou de oorzaak van bepaalde gedragingen kan zijn.

Inzicht en begrip

- 0 geeft sterke indruk tijdens de les, doch zwakke resultaten
- 0 begrijpt de leerstof niet
- 0 onderscheidt geen hoofd- en bijzaken

Didactiek

- 0 het handboek heeft een te zwakke structuur voor deze leerling
- 0 er bestaat geen sleutel met correcte oplossingen
- 0 de hoeveelheid leerstof is te groot zodat er te weinig tijd is voor inoefening
- 0 er zijn te weinig oefeningen met dezelfde moeilijkheidsgraad als die van het examen

Klasgroep

- 0 grote niveauverschillen
- 0 drukke klasgroep
- 0 weinig positieve motivatie in de klas
- 0 de leerlingen missen de nodige basiskennis

VRAGENLIJST 4 – ALGEMEEN/LOUDERS EN ZORG- OF LEERLINGBEGELEIDER

Naam leerling:

Datum:

Klas:

Aandachtsproblemen

- 0 concentratiestoornissen
- 0 verhoogde afleidbaarheid
- 0 vergeetachtigheid en verstrooidheid in alledaagse situaties

Lees, spelling- en rekenproblemen

- 0 achterstand in lezen, spelling en/of rekenen van meer dan 2 jaar (dyslexie, dyscalculie)
- 0 bijwijzen met de vinger of potlood bij het lezen, regelmatig de tekst verliezen
- 0 veel overschrijffouten, traag overschrijven
- 0 problemen bij het aanleren, onthouden en opzeggen van de tafels
- 0 moeilijk onthouden van spraakkundige termen en rekenkundige termen hoewel het begrip aanwezig is
- 0 opmerkelijk veel rekenfouten bij heel eenvoudige bewerkingen terwijl moeilijkere redeneringen vlotter gaan
- 0 omkeringen bij het noteren en lezen van cijfers, breuken, decimale getallen en tweeklanken
- 0 omkeringen bij het overschrijven van het rekenmachientje

Vreemde talen

- 0 moeilijkheden bij het leren lezen en schrijven van vreemde talen hoewel het mondelinge taalgebruik na een tijdje zeer goed kan zijn
- 0 veel moeite om inzicht te krijgen in de spraakkunst (namen van de tijden, vorming van de tijden, toepassen van spraakkunstregele) maar vrij goed woordbeeld
- 0 heel zwak woordbeeld en goed inzicht in spraakkunst

Taalmoeilijkheden

- 0 laat beginnen spreken
- 0 verwarde zinsbouw, hoewel er sprake kan zijn van grote taalvaardigheid
- 0 opdrachten of mededelingen totaal verkeerd verstaan of verkeerd overbrengen
- 0 meer dan normale moeilijkheden bij het onthouden en nazeggen van vreemde woorden, bijvoorbeeld: dyslexie, bibliotheek
- 0 moeilijk onthouden van links en rechts en van gelijkaardige termen (oost en west, voor en over, enz.)
- 0 problemen bij het oproepen van woorden die zeker gekend zijn, bijvoorbeeld: namen van kleuren, namen van mensen, geschiedkundige en aardrijkskundige namen

Oriëntatie in tijd en ruimte

- 0 moeilijkheden bij het leren lezen van de klok
- 0 moeilijkheden bij het hanteren van tijdsbegrippen (namen van dagen, maanden van het jaar, seizoenen enz.)
- 0 de tijd slecht inschatten (overal te laat komen, tijd voor een toets slecht inschatten, afspraken in verband met uren verkeerd onthouden, enz.)
- 0 moeilijkheden met weg vinden, begrippen links, rechts, voor, na, boven, onder, enz.
- 0 moeilijkheden met orde, voorwerpen een vaste plaats geven

Motorische problemen

- 0 laat leren fietsen
- 0 moeilijk leren zwemmen
- 0 problemen met fijne motoriek (niet binnen de lijntjes kunnen kleuren, een schaar moeilijk hanteren, veters niet kunnen strikken)
- 0 problemen met oog-handcoördinatie (gestoord handschrift en onhandigheid)

Orde en structuur

- 0 alles verliezen (sleutels, brooddoos, zwemzak, enz.)
- 0 zeer wanordelijke werk op papier, geen bladspiegel
- 0 een boekentas die je regelmatig kan uitmesten
- 0 taken vergeten af te geven of te maken, agenda onvolledig ingevuld
- 0 bij de overgang naar een nieuwe school de lokalen niet vinden, de juiste boeken en schriften vergeten, niet wennen aan de nieuwe uurregeling van de bus

Geheugenproblemen

- zie ook: andere rubrieken voor specifiekere problemen (tafels, aardrijkskundige namen, tijdsbegrippen, enz.)
- 0 namen van klasgenoten en nieuwe leerkrachten met veel moeite leren
 - 0 onderdelen van de leerstof die zeer goed gekend waren totaal vergeten zijn (woordenschat 's avonds grondig kennen en 's morgens er helemaal niets van terechbrengen)

Sociale problemen

- 0 geen vrienden hebben en gauw ruzie maken
- 0 enkel vrienden die veel ouder of jonger zijn
- 0 zich niet aan de spelregels kunnen houden
- 0 veel aandacht nodig hebben van volwassenen (storend in de klas en thuis)
- 0 heel teruggetrokken, angst hebben voor sociale contacten

VRAGENLIJST 5 – SPECIFIEK/LEERKRACHTEN TAALVAKKEN

Naam leerling:

Datum:

Klas:

Vak:

Naam leerkracht

Begrijpen van taal

- 0 veel tijd nodig om een opdracht te begrijpen
- 0 verstaat de (vreemde) taal niet in een mondelinge situatie
- 0 verstaat de (vreemde) taal niet in een schriftelijke situatie
- 0 onvoldoende auditief geheugen om bijvoorbeeld een dictee te maken
(minimum 6 woorden in het Nederlands, 5 woorden in vreemde talen)

Lezen

- 0 problemen met luidop voorlezen, maar begrijpt de tekst wel als hij/zij die in stilte leest.
- 0 begrijpt de tekst niet als hij/zij die in stilte leest
- 0 een tekst moet steeds voorgelezen worden, want hij/zij leest veel te traag
- 0 een tekst moet steeds voorgelezen worden, want hij/zij leest veel te onnauwkeurig

Schriftelijk taalgebruik

- 0 tekort aan automatisering - bijvoorbeeld:
 - letters verplaatsen, toevoegen of weglaten
 - woordbeelden verwarren (bijvoorbeeld ei/ij)
 - meer fouten in spontane schrijftaal dan in dictee
- 0 gebrek aan basiskennis van spellingsregels - bijvoorbeeld:
 - open/gesloten lettergreep
 - aanpassing van bijvoeglijk naamwoord aan zelfstandig naamwoord in vreemde talen
- 0 kan de regels niet toepassen - bijvoorbeeld:
 - 0 kent de regel maar kan de regel niet toepassen
 - 0 gebruikt de verkeerde regel - bijvoorbeeld: de verlengingsregel bij werkwoorden
- 0 problemen met schrijven
 - 0 schrijft veel te traag
 - 0 onregelmatig handschrift
 - 0 onleesbaar handschrift
 - 0 zwakkere schriftelijke dan mondelinge prestaties
 - 0 schrijft veel fouten als hij/zij van het bord moet overschrijven

Mondeling taalgebruik

- 0 arme woordenschat
- 0 zwakke zinsbouw
- 0 laat woorden of hele stukken van zinnen weg

**VRAGENLIJST 6 -
SPECIFIEK/LEERKRACHTEN WISKUNDE EN WETENSCHAPPELIJKE VAKKEN**

Naam leerling:
Datum:
Klas:
Vak:
Naam leerkracht

Kennis en vaardigheden

0 Rekenfouten die wijzen op tekort aan automatisering

- 0 fouten bij tafels, vereenvoudigen van breuken
- 0 fouten bij optellen en aftrekken
- 0 fouten bij rekenen met exponenten

0 Fouten die wijzen op gebrek aan basiskennis of toepassing van regels

- 0 fouten bij tekens
- 0 fouten bij volgorde van bewerkingen
- 0 fouten bij breuken
- 0 niet toepassen van formules

0 Strategiefouten

- 0 conflicterende regels niet hanteren
- 0 verkeerde formule gebruiken

0 Feitenkennis

- 0 kent de formules niet
- 0 kent symbooltaal niet of verwart
- 0 kent specifieke termen niet of verwart ze
- 0 kan ingestudeerde regels niet verwoorden

0 Formulering in taal van wiskundige of wetenschappelijke kennis

- 0 formuleert regels en definities verkeerd of erg zwak
- 0 kent de termen niet, begrijpt de termen niet
- 0 kan de regels niet toepassen zonder expliciete hulp en uitleg
- 0 leest veel fouten of leest te traag

0 Visueel-ruimtelijke en motorische vaardigheden

- 0 motorische onhandigheid bijvoorbeeld lat, passer en geodriehoek onvoldoende kunnen hanteren en onnauwkeurigheid bij technische tekeningen
- 0 geen verbanden zien tussen woord en beeld (grafieken niet kunnen lezen)
- 0 onnauwkeurig noteren bijvoorbeeld 2^3 wordt 23, 25 wordt 52
- 0 moeite met kolommen en millimeterpapier

VRAGENLIJST 7 – SPECIFIEK/LEERKRACHTEN ZAAKVAKKEN

Naam leerling:
Datum:
Klas:
Vak:
Naam leerkracht

Aardrijkskunde

- 0 problemen met het onthouden van feitenkennis
bijvoorbeeld: hoofdsteden
- 0 problemen met wiskundige vaardigheden
bijvoorbeeld: berekeningen maken met de schaal op een kaart
- 0 problemen met het lezen van een kaart
bijvoorbeeld: de legende gebruiken
- 0 problemen met opzoeken in alfabetische lijsten
bijvoorbeeld: de index in een atlas
- 0 gelijkaardige termen verwarren
bijvoorbeeld: import en export

Geschiedenis

- 0 problemen met het onthouden van feitenkennis
bijvoorbeeld: data
- 0 problemen met het opzoeken in een index
- 0 problemen met het lezen van kaarten in de geschiedenisatlas
- 0 problemen met het onthouden van complexe termen
bijvoorbeeld: parlementaire monarchie
- 0 verwarren van termen/geschiedkundige periodes
bijvoorbeeld: rechterlijke en uitvoerende macht

Biologie

- 0 problemen met het onthouden van termen
- 0 problemen met het benoemen van onderdelen van tekeningen
- 0 verwarren van leerstof die gelijktijdig is aangebracht
bijvoorbeeld: de kenmerken van twee zoogdieren die gelijktijdig besproken zijn

LO, MO, AO

- 0 motorische problemen
bijvoorbeeld: vingerzetting op blokfluit, ritmische oefeningen, ...
- 0 problemen met afspraken en zich aan afspraken houden
- 0 verwarring bij ruimtelijke begrippen zoals links en rechts, ...
- 0 de eindtermen kunnen voor deze leerling niet behaald worden

SUGGESTIES VOOR EEN HANDELINGSPLAN

Houd rekening met:

- haalbaarheid
- tijd
- middelen
- draagkracht van de leerling
- eigen mogelijkheden
- mogelijkheid tot succes

Werk preventief! Een probleem dat eind september wordt aangepakt heeft een motiverend effect op ouders en leerling. De kans om bij te sturen en andere middelen uit te proberen is groter. De leerling stapelt minder nieuwe problemen op.

Werk naar alle leerlingen toe! Een goed plan is dikwijls nuttig voor meer dan één leerling. Geef heel de klas een oplossingschema, werk met differentiatie en oplossingenbladen voor de leerlingen. Train op zelfstandig werken in de klas en oefen de juiste studiemethode. Schakel leerlingen in bij remediëringslessen.

Betrek de ouders en de leerling!

Mogelijkheden

Stimuleren en begeleiding

- 0 werken aan motivatie, geloof er zelf in en laat de leerling voelen dat je erin gelooft
- 0 structureren van de leerstof en het leergedrag
- 0 leren kernwoorden markeren in opgaven en teksten, de hoofdzaken samenvatten
- 0 studietips en studietechnieken

Compenseren

- 0 hulpmiddelen toestaan die de 'zelfredzaamheid' vergroten:
 - 0 laptop, spellingcontrole
 - 0 rekenmachine
 - 0 strategiekaarten, stappenplannen, geheugensteuntjes
 - 0 ...
- 0 meer tijd (min. 30%) bij toetsen en examens
- 0 opdrachten voorlezen
- 0 mondeling overhoren van... bijvoorbeeld Frans
- 0 instructie stap voor stap
- 0 minder oefeningen voor ... bijvoorbeeld rekenen/wiskunde

Dispenseren (vrijstellen):

0 vrijstelling van bepaalde eisen

bijvoorbeeld: 'geen spellingfouten tellen'

0 vrijstellen van bepaalde leerstofonderdelen

Vul eventueel aan met do's en don'ts op maat van de leerling
(zie hoofdstuk 8 - fiches per leerstoornis).

Voorbeelden van handelingsplannen en contracten bij leerstoornissen
vind je op www.letop.be - infotheek - links - 'Leerzorg'